

може лише відбуватись через спостереження безпосередніх актів мовлення. Для дослідника тут є три основні шляхи [1, с. 5].

По-перше, це аналіз актів мовлення, що допомагає зрозуміти концепти, що їх утворили. Дослідники часто послуговуються в цьому аналізі друкованими текстами, зокрема художніми. У мовців концепти перетворюються на слова, у слухача, – навпаки, – слова перетворюються на концепти [1, с. 6]. Ці процеси ніколи не є повністю ідентичними, але прагматика комунікації зменшує розбіжності. Дослідники-ономасти розглядають специфіку та функції онімів у цих когнітивно-комунікативних процесах [2, с. 520].

По-друге, ще одним основним шляхом вивчення онімів є асоціативний експеримент. Він аналізує реакції реципієнтів на онім-стимул, дає змогу визначити як загальноприйняте, так і ідіолектне значення цього оніма в ментальності етносу та ментальному лексиконі індивіда [1, с. 6].

По-третє, одним із шляхів дослідження онімів є безпосередньо спостереження та самоспостереження. Дослідник може детально вивчати власний ментальний лексикон, особливо спостерігаючи за своєю пам'яттю та її функціонуванням [1, с. 6].

Отже, когнітивна ономастика як новий напрям у мовознавстві відкриває перспективи глибокого розуміння функціонування власних назв у людському ментальному лексиконі. Її дослідження базується на принципах когнітивної лінгвістики і має на меті інтеграцію цих принципів до вивчення ономастики, зокрема власних назв.

Література:

1. Карпенко О. Ю. *Проблематика когнітивної ономастики*. Одеса: Астропринт, 2006. 377 с.
2. Селіванова О. О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: «Довкілля-К», 2010. 844 с.
3. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові*. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.

Пушенко Р. О., студент
Сторчеус С. В., к. філол. н., ст. викладачка
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ДЕНОТАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ВІЙСЬКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СТАТТІ ДЕНІЄЛА БАЙМЕНА ТА БЕНДЖАМІНА ВІТТЕСА «REMEMBERING THE GAINS OF THE AFGHANISTAN WAR»

Зважаючи на ситуацію у сучасному світі, переклад військово-аналітичних статей є надзвичайно актуальним, оскільки у них ґрунтовно висвітлюються

воєнні конфлікти, передумови їхнього виникнення та особливості перебігу. У статті Денієла Баймена та Бенджаміна Віттеса «Remembering the Gains of the Afghanistan War» аналізуються події 11 вересня 2001 року та війна в Афганістані. У тексті статті використовується багато географічних назв, найменувань терористичних організацій і власних імен. Перекладач має володіти глибокими фоновими знаннями, орієнтуватися в геополітиці, щоб досягти адекватності перекладу.

Здійснюючи переклад військово-аналітичної статті «Remembering the Gains of the Afghanistan War», ми обрали універсалістську установку перекладу, яка «нівелює розбіжність деяких типів інформації задля передачі загального змісту тексту, покладаючись на міжкультурну компетенцію читачів перекладу, їхню енциклопедичну обізнаність, що дає змогу частково усунути наслідки такого нівелювання» [1, с. 753]. Ми вдавалися до трансформацій на різних рівнях – фонетичному, граматичному, лексичному та прагматичному. Одними з найпоширеніших є лексичні трансформації, зокрема денотативні перетворення, які представляють собою «словникові відповідники лексем, що отримують в мові перекладу неоднаковий із вихідною одиницею семний набір, актуалізований контекстом повідомлення» [2, с. 461].

«It is probably not possible to over-reflect on the withdrawal and the anniversary» [4] // *Навряд чи можна перебільшити важливість виведення військ з Афганістану та річницю терактів.*

У цьому фрагменті ми вдалися до антонімічного перекладу: англійську сполуку *it is probably* (досл. ймовірно, можливо) ми переклали прислівником з часткою, що мають протилежне значення – *навряд чи*; сполуку оригінала *not possible* (досл. не можливо) замінено лексемою із протилежним значенням *можна*. Ми двічі вдалися до антонімічного перекладу, щоб точно передати зміст оригінала та адаптувати переклад до українських читачів.

«The United States spent trillions in a vain effort to build the Afghan state» [4] // *США просто змарнували трильйони доларів, щоб Афганістан розцвів.*

Метафоричну трансформацію, а саме метафоризацію використано у цьому фрагменті: в оригіналі дієслово *to build* вжито в прямому значенні «to create or develop something» [5], у перекладі його замінено на дієслово у переносному значенні *розцвітати* – «успішно розвиваючись, досягати найвищого ступеня піднесення, процвітання» [3]. Завдяки використанню метафоричних трансформацій переклад набуває образності.

«A great many sober, serious people have embraced these gloomy conclusions» [4] // *Дуже багато людей оцінюють ситуацію тверезо, вони прийняли ці невтішні висновки.*

Одними з найпоширеніших є синонімічні заміни: прикметник оригінала *gloomy* зі значенням «without much hope of success or happiness in the future» [5] у перекладі замінено прикметником *невтішний* зі значенням «який не втішає, не радує, а засмучує; безрадісний, сумний» [3]. На нашу думку, така заміна є доцільною, оскільки зберігає значення оригінала.

У контексті сучасних геополітичних реалій переклад військово-аналітичних статей є важливим і актуальним завданням. Здійснюючи переклад статті Денієла Баймена та Бенджаміна Віттеса «Remembering the Gains of the Afghanistan War» українською мовою, ми часто вдавалися до денотативних трансформацій, зокрема синонімічних замінів, антонімічного перекладу та метафоричних перетворень, які допомогли забезпечити точність перекладу, а також зробити його зрозумілим для цільової аудиторії.

Література:

1. Селіванова О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
2. Селіванова О. *Світ свідомості в мові*. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
3. Словник української мови. URL: <https://sum.in.ua/> (Дата звернення: 03.04.2024).
4. Вуман Д., Віттес В. *Remembering the Gains of the Afghanistan War*. URL: <https://www.lawfaremedia.org/article/remembering-gains-afghanistan-war> (Дата звернення: 03.04.2024).
5. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (Дата звернення: 03.04.2024).

Olena Pchelintseva, Prof.
Johannes Gutenberg University
Cherkasy State Technological University
Olha Ihnatyeva, PhD.
Dresden Technical University
Cherkasy State Technological University

TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE IN THE NEW CONTEXT AFTER THE OUTBREAK OF RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE

Over 30 years after Ukraine's independence, the system of teaching Ukrainian as a foreign language has been established: foreign students started learning Ukrainian at the preparatory departments in many Ukrainian universities, hundreds of textbooks and teaching materials were developed, educational and methodological frameworks of teaching UFL were substantiated in PhD and doctoral dissertations [3]. The number of active users of Ukrainian within the country also gradually increased. However, the expansion of the space of Ukrainian language functioning and interest in its learning (as a second language and as a foreign language) grew very slowly [2; 4].

Russia's full-scale invasion radically altered the situation: the Ukrainian language started to be actively learned and spoken both in Ukraine and abroad [1]. Particularly, the "explosive" growth in interest in Ukrainian as a language of resistance and the